

A szavak és jelentésük

1934 május 23-án Maxim Gorkij halhatatlan szovjetorosz író – akinek nevelt fiát állítólag egy meleg férfi elcsábította korábban – a Pravdában és az Izvesztyijában a homoszexualitást nyugati burzsoá, sőt mi több: náci hatásnak nevezte, "külföldi betegségnek", mely idegen az orosz lélektől. Cikkét ezzel a mondattal fejezte be: "Semmisítsük meg a homoszexualitást, és eltűnik a fasizmus!" Ezek után kezdődött meg ha nem is a homoszexualitás, de a homoszexuálisok megsemmisítése a Szovjetunióban. 1936-ban törvény született, mely a homoszexualitást a Szovjetunió és a proletariátus ellen elkövetett politikai bűnnek nevezte. E törvény következményeképpen, mint ez Jaroszlav Mogutin cikkében (Index on Censorship, 1995/1) olvasható, ezrével ítélték el a nemiség gonosztevőit, és "a homoszexuálisok sorsa – tragédiájuk hatóköre és kegyetlensége – a szovjet börtönökben és fegyencsátrakokban példa nélkül állt". Az örök gyűlöletén kívül rabtársaik megvető kegyetlenségének is ki voltak szolgáltatva, kínozták, gyakran meg is ölték őket, és kivétel nélkül minden táborban napirenden volt a meleg megerőszakolása, ez az undorító önellentmondás. Aki okkal vagy ok nélkül kiélt vagy ki nem élt homoerotikus vonzalmak gyanújába került, azt mindenhova elkísérte ez a megbélyegzés, és elviselhetetlenné tette, számos esetben meg is rövidítette életét.

Gyakran törtem a fejemet azon, hogy miért váltanak ki a meleg demokratikus hagyományokban nem bővelkedő országokban – például a mi geopolitikai övezetünkben – olyan osztatlan gyűlöletet. Nyilvánvaló, hogy a nagy kelet-európai egyházak – a katolikus, a pravoszláv és a kommunista – elsősorban a másságot ítélték el bennük. Minél nagyobb hatalmú valamely egyház, és minél kizárólagosabban formál jogot híveinek és alattvalóinak teljes életére, annál inkább törekszik az olyan területek és tevékenységek felszámolására, amelyeket nem ellenőrizhet. Ebbeli buzgalmában számíthat a konformizált átlagpolgárok támogatására. Ezek felbőszülnek annak pusztá gondolatától, hogy némelyek élvezetet lelnek – és ki tudja, milyen romlottan felfokozott élvezetet – olyasféle kapcsolatban, amelyre neki bűn még gondolnia is.

Amikor tavaly a Fővárosi, majd a Legfelsőbb Bíróság is megtagadta A Szivárvány Társulás a Melegek Jogaiért nevezetű jogvédelmi egyesület nyilvántartásba vételét, arra kellett gondolnom, hogy nálunk az előítéletek az 1989-ben bekövetkezett demokratikus fordulat következtében felszabadultak kötelező érvényüktől, vagyis pártállami és egyházi pressziók nélkül is érvényesülnek. Döntésük meghozatalakor a bíróságok természetesen ugyanazoknak a konformizált indulatoknak az egyetértésére számítottak, mint a korábbi döntéshozók. Megdöbbenőnek csak azt találtam, hogy milyen igénytelenül támasztotta alá mindkét testület a jogfosztó döntést.

Először is kijelentették, hogy "a "melegek" kifejezés bizalmas jellegű, nem felel meg a köznyelvi, nyelvhelyességi, névszabatossági követelményeknek". Ami a köznyelvet, a nyelvhelyességet és a névszabatosságot illeti: a vitatott szó közérthetően jelöl meg egy meghatározott embercsoportot; bizalmas jellegűnek pedig csak önkényesen nevezhető. A szavak hangulati töltése folyvást változik, és nem kis mértékben függ azoktól, akikre vonatkoznak. Azt is mondhatnám, hogy olyan jelentést kapnak, amelyet adnak nekik. Országh László 1974-ben kiadott angol–magyar szótárában a "gay" még csak azt jelenti, hogy "vidám", "élénk". A Webster's New World Thesaurus 1971-es kiadásában sincs szexuális konnotációja ennek a szónak. A Webster's Deluxe Unabridged Dictionary 1979-es kiadásában már megtalálható, az ötödik (utolsó) helyen, hogy "homoszexuális"-t is jelent. Nagyon

valószínű, hogy eredetileg a "gay" szó is "bizalmas jellegű" volt, de homéri kacajt fakasztana Amerikában az a kótyagos bíró, aki erre hivatkozva be akarná tiltani a különféle "gay" egyesületeket. Megjegyzem még, hogy minden demokratikus jogrend biztosítja a hatáskörébe tartozó szervezetek önmeghatározási jogát. Például a Magyar Írók Szövetsége elnevezésben sem lát kifogásolni valót semmilyen bíróság, holott tagjainak többsége nem nevezhető írónak. A szövetség mégis így definiálta magát, ez a magánügye.

A második indok nem ilyen mulatságos, viszont visszataszító. A bíróságok kifogásolják, hogy az egyesület nem szabja meg alsó korhatárnak a 18 évet. Törvényeink szerint ugyanis büntethető az a felnőttkorú férfi, aki nemi kapcsolatra lép fiatalabb fiúval. (14 évesnél nem fiatalabb lánnyal szabad.) Mármost a társulás célja – mint az alapszabályban írva áll – "a homoszexuális irányultságot és életformát a heteroszexuálissal szemben hátrányosan megkülönböztető jogszabályok, joggyakorlat és társadalmi befolyásolás megszüntetésének előmozdítása, a homo- és biszexuális irányultságú ember többiekével egyenlő méltóságának felmutatása, a nemi és szexuális önazonosság vállalásának alapvető emberi szabadságjogként való elismertetése". Az alapítók tehát egy kisebbség jogvédelmére és érdekképviseletére törekedtek, és most hivatalos okmányban azzal rágalazzák őket, hogy találkahelyet szerveznek. Azt ugyanis még ezek az elképesztő bíróságok sem állíthatják, hogy az ember nemi érdeklődése tizennyolcadik életéve után kezd kibimbózni. Ha viszont ez korábbi időpontra tehető, akkor – a meleg esetében – a speciális érdekek védelmének igénye sem a tizennyolcadik születésnapon mutatkozik meg. Ettől az érdekvédelemtől csak azzal a mögöttes gyanúval foszthatók meg, hogy itt valójában nem érdekvédelemről van szó, hanem pusztán arról, hogy meglett disznók fiatalokkal szeretnének törvényes jóváhagyással fajtalankodni.

Ítéletének indokolásában a Legfelsőbb Bíróság írásba adta, hogy az egyesület életkori korlátozás nélkül olyan irányban befolyásolná "a kiskorú tagok erkölcsi fejlődését, amely a közérkölcssel és az egészséges életmódra neveléssel ellentétes". Ezzel kibújt a szög a zsákból: a magas testület törésmentesen folytatja, pártállami szemlélet alapján, a pártállami joggyakorlatot, mely abból indul ki, hogy a homoszexualitás erkölcstelen és beteg jelenség. A meleg tehát erkölcstelenek és betegek. Ez esetben viszont ajánlatos volna elkülöníteni őket az egészséges és erényes társadalomtól, mondjuk kényszermunkatáborokba vagy kényszergyógyintézetekbe. Visszaérkeztünk Gorkij logikájához.

Juhász Géza, a szóban forgó társaság volt ügyvivője azzal tisztelt meg, hogy elküldte címemre A Szivárvány Társulás a Melegek Jogaiért bíróság általi be nem jegyzésének története című kiadványt. Ebből idézek: "... "normális" és ezért a jog szféráján kívül marad minden olyan szexuális megnyilvánulás, amelyre szabad döntés alapján kerül sor, s amely ezért nem sérti az ember jogát a szabadsághoz, a saját testével való rendelkezéshez és az emberi méltósághoz. Amennyiben tehát az állam preferenciákat jelöl ki a polgárai számára a szexualitás körében, alkotmányellenesen cselekszik. Olyan szférába avatkozik be, amely veleszületetten az egyéné. " Felfoghatatlan, hogy ez miért nem fogható fel. Halálosan mulatságos, ahogy még liberális meggyőződésű közírók is, a melegekről elmélkedve, "no de azért"-okba és "viszont mégis"-ekbe pakolják szabad szellemiségüket. Én körülbelül tizenhat éves koromban Platon Lakomájának hatására kialakítottam e kérdéskörben végleges álláspontomat. A tüneményesen ábrázolt lakoma során Arisztophanész elregélte, hogy valaha az emberek kettős alakban, összefonva léteztek, és nem két, hanem háromneműek voltak, attól függően, hogy két férfi, két nő vagy egy férfi és egy nő forrt-e össze. Mivel azonban gögösek voltak, és lázongóak, Zeus kettévágta

őket "ahogy a naspolyát szokás, aszalás előtt, vagy fonállal a tojást". "Kettő lett egyből, s most szüntelenül keresi ki-ki a maga másik felét". "Mikor pedig rátalál valaki a maga másik felére – akár a fiúszerező, akár a többiek –, csodálatos mámorba ragadja őket a barátság, az összetartozás érzése és a szerelem, s nem akarnak elválni egymástól úgyszólván egy pillanatra sem. " Ez a szöveg mintegy 2400 éves, de még mindig messze vagyunk attól, hogy megmásszuk magaslatait.

Eörsi István